

NÂNG CAO HIỆU QUẢ THỰC HIỆN BIỆN PHÁP KỸ THUẬT PHÒNG, CHỐNG TỘI PHẠM CỦA LỰC LƯỢNG KỸ THUẬT HÌNH SỰ CÔNG AN THÀNH PHỐ HÀ NỘI TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

PHẠM THỊ HUYỀN TRANG*

Trong những năm qua, biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm của lực lượng Kỹ thuật hình sự Công an thành phố Hà Nội đã phát huy được tính hiệu quả và đã có những đóng góp quan trọng trong các công tác phòng ngừa, đấu tranh chống tội phạm trên địa bàn thành phố. Tuy nhiên, thực tế áp dụng vẫn còn tồn tại nhiều bất cập, hạn chế. Vì vậy, việc phân tích những nguyên nhân tồn tại, hạn chế để từ đó đưa ra những giải pháp nhằm khắc phục và nâng cao hiệu quả của các biện pháp này là yêu cầu cấp thiết được đặt ra trong tình hình hiện nay.

Từ khóa: Kỹ thuật hình sự; kỹ thuật phòng, chống tội phạm; Công an thành phố Hà Nội.

Ngày nhận bài: 16/11/2021; Biên tập xong: 16/11/2021; Duyệt đăng: 18/11/2021

In recent times, Technical measure of forensic police force of Ha Noi city's public security has promoted its effectiveness and made important contribution in preventing and combating crime of the city. However, the practical application of the measures remain shortcomings and inadequacies. Hence, it's crucial to analyst the cause of inadequacies and propose solution to overcome shortcomings and enhance efficiency of these measures in current period.

Keywords: Forensic science, crimes prevention techniques, Ha Noi city's public security.

Kỹ thuật phòng, chống tội phạm là một trong ba nội dung công tác Kỹ thuật hình sự, đồng thời là một biện pháp khoa học kỹ thuật của ngành Công an, sử dụng phương pháp, phương tiện kỹ thuật chuyên dùng vào các hoạt động nghiệp vụ chuyên môn để thu thập thông tin, tài liệu, chứng cứ cần thiết theo yêu cầu của cơ quan, cá nhân có thẩm quyền nhằm đấu tranh, phòng, chống tội phạm và các hành vi vi phạm pháp luật khác. Kỹ thuật phòng, chống tội phạm của lực lượng Kỹ thuật hình sự bao gồm nhiều hoạt động nghiệp vụ cụ thể như: Truyền, phát tín hiệu báo động; nghe, nhìn bí mật, quan sát từ xa; sử dụng hóa chất đặc biệt. Ngoài các hoạt động nghiệp vụ cơ bản trên, Kỹ thuật phòng,

chống tội phạm còn ứng dụng các phương tiện kỹ thuật khác như: Thiết bị giám sát hành trình, thiết bị thu thập bí mật dữ liệu điện tử... để phục vụ công tác trinh sát, điều tra, xử lý tội phạm.

Nhận thức được vị trí, vai trò, hiệu quả của biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm trong công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm, lực lượng Kỹ thuật hình sự Công an thành phố Hà Nội đã chủ động chỉ đạo và tổ chức thực hiện, phát huy hiệu quả biện pháp này trong thời gian qua.

Khảo sát từ năm 2015 đến năm tháng 6/2021, lực lượng Kỹ thuật hình sự Công an thành phố Hà Nội đã tiếp nhận hơn 1000 yêu cầu phục vụ công tác phòng ngừa và

** Giảng viên Khoa An ninh điều tra, Học viện An ninh nhân dân*

đấu tranh với các loại tội phạm trên địa bàn thành phố, trong đó hoạt động truyền, phát tín hiệu báo động là 102 yêu cầu; hoạt động nghe, nhìn bí mật, quan sát từ xa là 238 yêu cầu; sử dụng hóa chất đặc biệt là 21 yêu cầu; lắp đặt thiết bị “mồi bẫy” chống trộm cắp xe máy 48 yêu cầu; trích xuất dữ liệu điện tử 188 yêu cầu; phân tích làm rõ nét hình ảnh 75 yêu cầu; phối hợp với các đơn vị nghiệp vụ kiểm tra, lắp đặt các phương tiện kỹ thuật 404 yêu cầu [2],[3]. Việc thực hiện các yêu cầu phục vụ công tác đấu tranh chống tội phạm chủ yếu thực hiện nhằm đấu tranh với các loại tội phạm trật tự xã hội, kinh tế, ma túy, môi trường. Điển hình trong một số chuyên án, vụ án như chuyên án đấu tranh với ổ nhóm trộm cắp cáp thông tin liên lạc, thực hiện liên tiếp 30 vụ từ năm 2017 đến năm 2018 trên địa bàn huyện Thanh Oai, thành phố Hà Nội; vụ án cướp tài sản diễn ra ngày 20/4/2020 tại Ngân hàng Techcombank chi nhánh Sóc Sơn trên địa bàn huyện Sóc Sơn; vụ án đấu tranh với đối tượng vận chuyển, tàng trữ, mua bán trái phép chất ma túy diễn ra trên địa bàn quận Long Biên, lực lượng Kỹ thuật hình sự đã phối hợp chặt chẽ với lực lượng điều tra, trinh sát công an các huyện để sử dụng phương tiện kỹ thuật nhằm phát hiện và đấu tranh với các đối tượng [2].

Các biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm do lực lượng Kỹ thuật hình sự thực hiện đã góp phần tăng tỷ lệ phát hiện các loại tội phạm, nâng cao hiệu quả của công tác điều tra, mở rộng khả năng cho lực lượng điều tra, trinh sát, rút ngắn được thời gian điều tra, giảm bớt kinh phí và lực lượng; đồng thời trên cơ sở sử dụng các phương tiện, thiết bị chuyên dụng tạo

thành hệ thống kỹ thuật. Việc thực hiện biện pháp này giúp các cơ quan, đơn vị chủ động trong phòng ngừa và kịp thời phát hiện mọi hành động đột nhập vào mục tiêu đã được bảo vệ, góp phần không nhỏ trong công tác phòng ngừa tội phạm.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, việc thực hiện biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm của lực lượng Kỹ thuật hình sự Công an thành phố Hà Nội vẫn chưa đáp ứng được yêu cầu thực tiễn đặt ra, hoạt động này vẫn còn một số hạn chế, vướng mắc như sau:

Một là, việc thực hiện biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm trên địa bàn thành phố hiện nay còn hạn chế, các biện pháp triển khai chưa được thường xuyên, số lượng vụ việc thực hiện còn ít, hiệu quả đấu tranh và phòng ngừa chưa cao. Theo báo cáo thống kê, trung bình mỗi năm chỉ có khoảng trên dưới 100 yêu cầu từ các đơn vị nghiệp vụ yêu cầu lực lượng Kỹ thuật phòng, chống tội phạm triển khai các biện pháp kỹ thuật để đấu tranh với tội phạm, trong khi số lượng vi phạm mỗi năm lên đến hàng nghìn vụ, (theo thống kê của Văn phòng Cơ quan Cảnh sát điều tra Công an thành phố Hà Nội, từ năm 2015 đến tháng 6/2021, trung bình mỗi năm số vụ vi phạm về trật tự xã hội khoảng 4000 vụ, số vụ vi phạm về ma túy khoảng 3000 vụ, số vụ vi phạm về kinh tế khoảng 2000 vụ) [4]. Điều đó chứng tỏ hiệu suất thực hiện biện pháp chưa cao. Các yêu cầu phục vụ đấu tranh mới chỉ dừng lại ở một số vụ án, chuyên án để đấu tranh với các loại tội phạm như tội phạm về trật tự xã hội, ma túy, kinh tế mà chưa mở rộng ra các loại tội phạm khác. Các

biện pháp phòng ngừa triển khai đến các cơ sở như ngân hàng, cơ sở kinh doanh có điều kiện, công ty, doanh nghiệp còn nhỏ lẻ, chưa sâu rộng, mới chỉ tập trung ở khu vực nội thành, chưa mở rộng đến các khu vực như các khu kinh tế, công nghiệp.

Hai là, một số hoạt động nghiệp vụ của biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm khi thực hiện còn gặp khó khăn, bị động, chưa đạt hiệu quả cao. Việc phối hợp với các cộng tác viên là các chuyên gia có trình độ, kinh nghiệm về khoa học kỹ thuật để giúp lực lượng Kỹ thuật hình sự tìm ra các giải pháp kỹ thuật, ứng dụng hiệu quả vào công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm còn chưa toàn diện, do đó số lượng phương tiện, kỹ thuật được cải tiến chưa nhiều, chưa mới, chưa đáp ứng được yêu cầu thực tiễn.

Ba là, nguồn kinh phí để thực hiện biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm còn chưa được quy định cụ thể, rõ ràng. Nguồn kinh phí bảo trì, bảo dưỡng, sửa chữa phương tiện nghiệp vụ chưa được quy định cụ thể nên phần lớn khi thực hiện, các cán bộ phải phối hợp với lực lượng yêu cầu. Một số loại phương tiện cần phí bảo trì, vật tư tiêu hao như camera ghi hình, giám sát từ xa qua mạng Internet và các loại vật tư tiêu hao khác nhưng chi phí được thanh quyết toán rất ít, có trường hợp không được thanh toán dẫn đến bị động, ảnh hưởng đến hiệu quả công tác phối hợp trong thực hiện biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm.

Bốn là, việc nghiên cứu, cải tiến trang bị, phương tiện Kỹ thuật phòng, chống tội phạm chưa được chú trọng và chưa được triển khai sâu rộng. Mặc dù trong quá trình

thực hiện biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm, các cán bộ thực hiện cũng đã linh hoạt ứng dụng các trang bị, kỹ thuật cho phù hợp với tình hình thực tế, tuy nhiên việc cải tiến các phương tiện vẫn chưa thực sự chủ động. Đối với một số loại phương tiện thiết bị ghi âm, ghi hình còn chưa đảm bảo nhỏ gọn, bí mật, các loại hóa chất trong nhiều năm nay vẫn chưa tìm ra được chất mới có tính đặc thù với biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm.

Năm là, công tác phối hợp giữa lực lượng Kỹ thuật hình sự Công an thành phố Hà Nội với các đơn vị nghiệp vụ, các lực lượng khác ngoài ngành Công an có lúc, có nơi chưa chặt chẽ, thường xuyên. Các hoạt động trao đổi thông tin, tình hình giữa lực lượng Kỹ thuật hình sự với các lực lượng yêu cầu còn chưa thường xuyên, liên tục, chưa phát huy được sức mạnh tổng hợp của các phương tiện, biện pháp. Một số đơn vị nghiệp vụ khi phối hợp lại giao toàn bộ cho lực lượng Kỹ thuật hình sự từ khâu khảo sát địa bàn, chọn địa điểm, bố trí lắp đặt, giải quyết các tình huống nảy sinh trong quá trình theo dõi, điều khiển, vận hành các phương tiện kỹ thuật nên khi có tình huống phát sinh có thể việc xử lý bị chậm trễ, không kịp thời.

Những hạn chế trên xuất phát từ nhiều nguyên nhân khác nhau như: Một số lãnh đạo công an các đơn vị chưa thực sự hiểu đầy đủ về tầm quan trọng cũng như vị trí, vai trò, tính hiệu quả của biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm nên chưa quan tâm đúng mức đến hoạt động này; đội ngũ cán bộ thực hiện biện pháp kỹ thuật phòng, chống tội phạm hiện nay còn thiếu cả về số lượng và chất

lượng, các cán bộ chưa có kinh nghiệm thực hiện các mặt công tác điều tra cơ bản, xây dựng, sử dụng lực lượng bí mật; trang bị phương tiện Kỹ thuật phòng, chống tội phạm còn hạn chế về số lượng và chất lượng, chưa cập nhật kịp thời sự phát triển của khoa học công nghệ; chế độ chính sách đối với các cán bộ thực hiện biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm chưa bảo đảm và tương xứng với chức năng, nhiệm vụ được giao; cơ sở pháp lý và các quy định, căn cứ để lực lượng Kỹ thuật hình sự thực hiện biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm hiện nay còn thiếu tính chuyên môn hóa và chưa phù hợp với tình hình thực tế.

Trong thời gian tới, cùng với sự phát triển của khoa học kỹ thuật, đặc biệt cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư sẽ mở ra nhiều thuận lợi nhưng cũng đặt ra cho lực lượng công an những khó khăn, thách thức trong công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm. Tình hình tội phạm tiếp tục sẽ diễn biến phức tạp, đặc biệt chúng sẽ triệt để lợi dụng thành tựu khoa học công nghệ để thực hiện hành vi phạm tội. Chính vì vậy, vai trò của biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm trong công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm ngày càng trở nên quan trọng. Để việc thực hiện Biện pháp kỹ thuật phòng, chống tội phạm của lực lượng Kỹ thuật hình sự Công an thành phố Hà Nội phát huy hiệu quả trong thời gian tới, cần thực hiện tốt một số nội dung sau:

Một là, nâng cao hơn nữa nhận thức của các cán bộ thực tiễn và các cơ quan, tổ chức, cá nhân về vị trí, vai trò, tầm quan trọng của biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm

Thông qua các cuộc giao ban, họp chuyên án, vụ án, cần tuyên truyền, phổ biến cho lãnh đạo Công an thành phố, lãnh đạo các đơn vị nghiệp vụ, lãnh đạo Công an các quận, huyện trên địa bàn thành phố nhận thức rõ về vai trò, vị trí, tầm quan trọng của biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm trong tình hình mới, phải coi đây là một trong những biện pháp then chốt, giữ vị trí mũi nhọn để phục vụ tốt cho quá trình phòng ngừa và đấu tranh chống các loại tội phạm đang diễn ra trên địa bàn. Khi có nhận thức đúng đắn, đầy đủ, lãnh đạo các cấp sẽ có định hướng đúng cho công tác triển khai thực hiện các biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm cũng như có sự quan tâm đầu tư phát triển phương tiện phục vụ thực hiện biện pháp này. Bên cạnh đó, cần tăng cường công tác giáo dục, nâng cao nhận thức của các cán bộ, chiến sĩ của Công an thành phố để thấy được rõ vai trò, ý nghĩa của các biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm trong điều tra, để hiểu rõ được tác dụng và ưu thế của các biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm trong việc thu thập thông tin, tài liệu cần thiết, trong hoạt động củng cố tài liệu, chứng cứ phục vụ công tác xử lý tội phạm, có thể rút ngắn thời gian điều tra, nhanh chóng đem lại kết quả trong quá trình đấu tranh chuyên án, vụ án.

Hai là, xây dựng và thực hiện tốt các trình tự, thủ tục thực hiện biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm

Hiện nay, trong các văn bản hiện hành, vẫn chưa có văn bản quy định cụ thể về trình tự, thủ tục thực hiện biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm, do đó,

để đảm bảo phù hợp với yêu cầu thực tiễn hoạt động, cần nhanh chóng kiến nghị các cấp có thẩm quyền xây dựng và ban hành văn bản hướng dẫn cụ thể về trình tự, thủ tục thực hiện biện pháp này. Việc thực hiện biện pháp cần tiến hành một cách linh hoạt, sáng tạo, từng giai đoạn cần triển khai thực hiện đúng quy trình, bảo đảm chặt chẽ, chính xác, bí mật. Trong giai đoạn chuẩn bị, các cán bộ thực hiện cần nắm chắc tình hình, đặc điểm địa bàn bố trí phương tiện qua đơn vị yêu cầu phối hợp, qua quá trình khảo sát trực tiếp tại hiện trường, nắm chắc tình hình đối tượng, các phương thức, thủ đoạn hoạt động, hiểu rõ mục tiêu cần đạt được trong các chuyên án, vụ án, từ đó xây dựng kế hoạch rõ ràng, cụ thể. Quá trình thực hiện các yêu cầu Kỹ thuật phòng, chống tội phạm, cán bộ được giao nhiệm vụ phải thật sâu sát, nghiên cứu kỹ thực địa hiện trường để lắp đặt phương tiện, vị trí đặt đầu báo, đầu thu, hóa chất, và có cách thức nguy trang, bảo vệ phương tiện, đảm bảo phương tiện, thiết bị hoạt động hiệu quả, liên tục, đặc biệt không để đối tượng đối phó, vô hiệu hóa. Trong giai đoạn kết thúc cần tháo gỡ, thu hồi phương tiện thiết bị, bàn giao đối tượng và vật chứng của vụ án cho đơn vị nghiệp vụ để tiến hành điều tra, xử lý, hoàn thiện đầy đủ hồ sơ lưu tại đơn vị.

Ba là, xây dựng, kiện toàn nguồn nhân lực và trang bị phương tiện kỹ thuật hiện đại để đáp ứng kịp thời yêu cầu, nhiệm vụ của biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm trong giai đoạn hiện nay

Cần có kế hoạch tổng thể để củng cố mô hình tổ chức lực lượng kỹ thuật phòng, chống tội phạm tại địa bàn thành

phố đảm bảo đủ về số lượng, vững vàng về chuyên môn để đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của thực tiễn công tác phòng, chống tội phạm. Lực lượng Kỹ thuật hình sự Công an thành phố Hà Nội cần đề xuất với Viện Khoa học hình sự tổ chức các lớp tập huấn, đào tạo, nâng cao trình độ nghiệp vụ cho lực lượng kỹ thuật phòng, chống tội phạm, nhất là đội ngũ cán bộ Kỹ thuật hình sự cấp quận, huyện. Quá trình bồi dưỡng cần tập trung vào những kiến thức mang tính nền tảng nhưng theo hướng nâng cao chất lượng tay nghề, cập nhật kiến thức nghiệp vụ, các phương thức, thủ đoạn mới của tội phạm, bám sát thực tiễn để xây dựng đội ngũ cán bộ kỹ thuật phòng, chống tội phạm chất lượng cao, giỏi chiến thuật và thành thạo kỹ thuật, đáp ứng yêu cầu đặt ra trong tình hình mới. Đồng thời, cần xây dựng kế hoạch trang bị phương tiện hiện đại theo định kỳ phục vụ cho các hoạt động nghiệp vụ kỹ thuật và một số loại phương tiện cơ bản cần thiết cho công an cấp quận, huyện kết hợp với việc khai thác tối đa tính năng, tác dụng của những phương tiện kỹ thuật hiện có, chú trọng công tác bảo trì, bảo dưỡng đảm bảo các phương tiện luôn hoạt động tốt. Ngoài ra cần xây dựng cơ chế khuyến khích nghiên cứu và triển khai các đề tài khoa học cấp thành phố để tạo ra các sản phẩm, thiết bị kỹ thuật có tính ứng dụng cao và phù hợp với yêu cầu thực tế.

Bốn là, tăng cường mối quan hệ phối hợp giữa lực lượng kỹ thuật hình sự Công an thành phố Hà Nội với các đơn vị trong và ngoài ngành Công an trong thực hiện biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm

Lực lượng kỹ thuật hình sự cần tham mưu với lãnh đạo Công an thành phố Hà Nội ban hành các quy chế phối hợp, phân công trách nhiệm cụ thể đối với từng đơn vị nghiệp vụ và Công an cấp quận, huyện khi thực hiện công tác kỹ thuật phòng, chống tội phạm. Cần xây dựng kế hoạch phối hợp chặt chẽ giữa các lực lượng, luôn đảm bảo yếu tố bí mật tuyệt đối và bất ngờ, áp dụng chiến thuật, kỹ thuật linh hoạt, phù hợp với từng trường hợp cụ thể và đảm bảo đúng trách nhiệm của mỗi lực lượng. Các đơn vị cũng cần thường xuyên trao đổi thông tin, nắm tình hình những phương thức, thủ đoạn hoạt động mới của các loại tội phạm, từ đó chủ động nghiên cứu thay đổi chiến thuật và phương tiện cho phù hợp để đấu tranh hiệu quả với các loại tội phạm. Lực lượng Kỹ thuật hình sự cũng cần chủ động tham mưu với lãnh đạo Công an thành phố ký kết quy chế phối hợp với các tổ chức, đơn vị ngoài ngành Công an đóng trên địa bàn về việc xây dựng phương án, tổ chức triển khai lắp đặt các phương tiện kỹ thuật phòng, chống tội phạm (các loại phương tiện báo động, camera giám sát an ninh...) nhằm chủ động phòng ngừa và ngăn chặn tội phạm.

Năm là, sửa đổi, bổ sung một số quy định của pháp luật, tạo cơ sở pháp lý vững chắc để lực lượng Kỹ thuật hình sự phát huy tối đa hiệu quả thực hiện biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm trên địa bàn thành phố Hà Nội

Lực lượng Kỹ thuật hình sự Công an thành phố cần phối hợp với Viện Khoa học hình sự đề xuất xây dựng, ban hành Thông tư của Bộ trưởng Bộ Công an quy định về việc thực hiện biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm để có cơ sở pháp

lý vững chắc điều chỉnh trong quá trình thực hiện, trong đó cần quy định một số nội dung cụ thể về điều kiện thực hiện, các đối tượng áp dụng, thẩm quyền phê duyệt các yêu cầu áp dụng, hệ thống các phương tiện, thiết bị sử dụng và trình tự thủ tục thực hiện. Ngoài ra, để tăng cường hiệu quả áp dụng các biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm ở cấp quận, huyện, lãnh đạo Công an thành phố Hà Nội cũng cần ban hành những quy định phân công trách nhiệm cụ thể đối với lực lượng Kỹ thuật hình sự cấp quận, huyện để thực hiện sâu rộng công tác này tại tuyến cơ sở.

Trong thời đại cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang diễn ra mạnh mẽ, khi khoa học công nghệ và phương tiện kỹ thuật đang có những sự phát triển vượt bậc, vai trò của biện pháp Kỹ thuật phòng, chống tội phạm ngày càng trở nên quan trọng. Việc tiến hành đồng bộ các giải pháp nêu trên sẽ góp phần nâng cao hiệu quả các hoạt động phòng ngừa và đấu tranh chống tội phạm trong tình hình hiện nay trên địa bàn Thủ đô./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Bộ Công an (2003), *Quyết định số 1060/2003/QĐ-BCA (C11) ngày 30/12/2003 của Bộ trưởng Bộ Công an ban hành kèm theo Quy định về trách nhiệm và quan hệ phối hợp tiến hành biện pháp kỹ thuật phòng, chống tội phạm*, Hà Nội;
- [2]. Phòng Kỹ thuật hình sự Công an thành phố Hà Nội, *Báo cáo tổng kết công tác Kỹ thuật hình sự (2015 - 2020)*;
- [3]. Phòng Kỹ thuật hình sự Công an Thành phố Hà Nội, *Báo cáo tổng kết công tác Kỹ thuật hình sự 06 tháng đầu năm 2021*;
- [4]. Văn phòng cơ quan Cảnh sát điều tra Công an Thành phố Hà Nội, *Báo cáo tổng kết công tác năm (2015-2020)*.